

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยตามแบบจำลองสุขภาพ เชิงนิเวศ ของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

อานัติ ภูวรรณ*, ภูสิทธิ์ ภูวรรณ**, จิราภรณ์ จำปาจันทร์**^a

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบตัดขวางครั้งนี้ประยุกต์ใช้แบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศในการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนครกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 377 คน สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่ามัธยฐาน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแควร์ และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.31 อายุระหว่าง 50-70 ปี ร้อยละ 57.03 สถานภาพสมรส ร้อยละ 75.07 การศึกษาระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 50.13 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 71.35 รายได้ 6,000 บาทต่อเดือน ระยะเวลาอาศัยอยู่พื้นที่ 30-49 ปี ร้อยละ 45.89 2) คะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนครอยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 74.54 และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ได้แก่ ปัจจัยระดับบุคคลคือ ประสพการณ์การอบรมอาหารปลอดภัย ($p < 0.05$) และความรู้ในการบริโภคอาหารปลอดภัย ($rs = 0.147$, $p < 0.01$) ปัจจัยระหว่างบุคคลคือ แรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัว ($rs = 0.603$, $p < 0.01$) และปัจจัยระดับองค์กร ได้แก่ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ($p < 0.05$) ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้พัฒนานโยบายเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: แบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศ; พฤติกรรมการบริโภค; อาหารปลอดภัย

* นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

^a Corresponding author: จิราภรณ์ จำปาจันทร์ Email: jjumpajan@snru.ac.th

รับบทความ: 22 มี.ค. 68; รับบทความแก้ไข: 6 เม.ย. 68; ตอบรับตีพิมพ์: 6 เม.ย. 68; ตีพิมพ์ออนไลน์: 28 พ.ค. 68

Factors Affecting Consumers' Food Safety Behaviors According to the Ecological Model of People in Kham Ta Klang District, Sakon Nakhon Province

Arnut Pulawan*, Phoowasit Phoolawan**, Jiraporn Jumpajan**^a

Abstract

This cross-sectional study aimed to investigate the consumers' food safety behavior and factors influencing the consumers' food safety behavior according to the ecological model of people in Kham Ta Kla district, Sakon Nakhon province. Samples were 377 people recruited through stratified random sampling. Questionnaires were used to collect the data. Data analysis in descriptive statistics were performed using frequencies, percentages, medians, means, and standard deviations. To assess correlations among variables, Chi-square tests and Spearman's Rho were used. Results revealed that: 1) most respondents (66.31%) were females, aged between 50 and 70 years (57.03%), 75.07% were married, completed a secondary education (50.13%), earned 6,000 baht a month, and have lived in the areas for 30 to 49 years (45.89%); 2) food safety behavior scores of consumers in Klam Ta Kla district, Sakon Nakhon province was at a high level accounting for 74.54 percent; and 3) factors influenced the consumers' food safety behaviors included the personal factors such as training experience on food safety ($p < 0.05$) and knowledge of safe food consumption ($r_s = 0.14$, $p < 0.01$), the interpersonal factor including support of family members ($r_s = 0.603$, $p < 0.01$), and the organizational factor including preparation of public relations ($p < 0.05$). The findings of this study can be utilized in establishing policies that more effectively encourage safe food consumption behaviors.

Keywords: Ecological model; Consumption behavior; Safe food

* Graduate Student in the Master of Public Health Program, Sakon Nakhon Rajabhat University

** Assistant Professor in Health Science Program, Sakon Nakhon Rajabhat University

^a Corresponding author: Jiraporn Jumpajan Email: jjumpajan@snru.ac.th

Received: Mar. 22, 25; Revised: Apr. 6, 25; Accepted: Apr. 6, 25; Published Online: May 28, 25

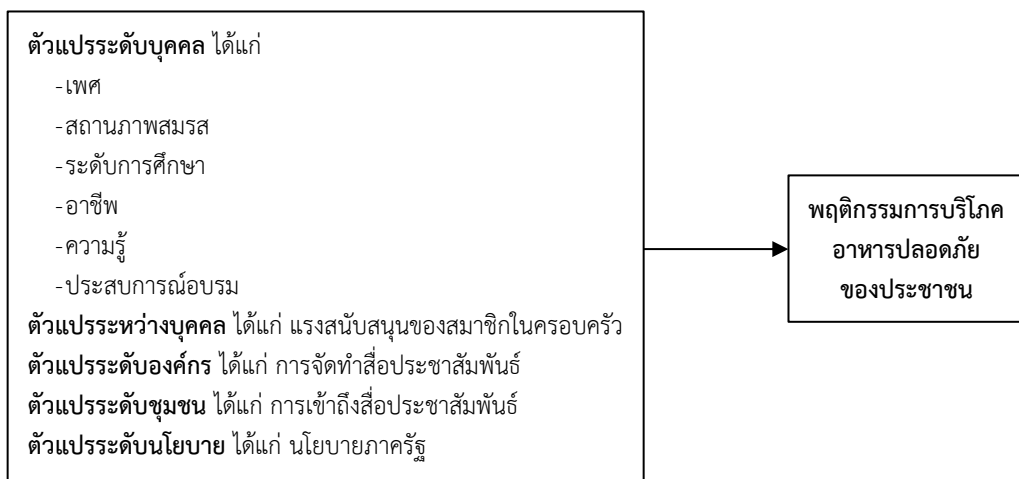
บทนำ

อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การบริโภคอาหารที่ไม่ปลอดภัยส่งผลกระทบต่อในวงกว้าง ทั้งต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน รวมทั้งเกิดการสูญเสียทางเศรษฐกิจตลอดจนผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ การให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัยของอาหารจึงเป็นประเด็นที่ต้องตระหนักและดำเนินการอย่างจริงจัง องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติและองค์การอนามัยโลกซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดมาตรฐานอาหาร (Codex standard)⁽¹⁾ ได้ให้ความหมายของอาหารปลอดภัยว่า อาหารนั้นจะต้องปลอดสารพิษและไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การจัดการความปลอดภัยอาหาร พ.ศ. 2560-2579 โดยให้ความสำคัญกับ 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านความมั่นคงอาหาร ด้านคุณภาพและความปลอดภัยอาหาร ด้านอาหารศึกษา และด้านการบริหารจัดการ โดยยุทธศาสตร์นี้จะเน้นวิสัยทัศน์ที่ให้ประชาชนมีสุขภาพดีซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 และนโยบายประเทศไทย 4.0 จากสถานการณ์ปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการบริโภคอาหารของคนไทยพบว่ามีความรุนแรงขึ้น สะท้อนผ่านสถิติผู้ป่วยโรคอุจจาระร่วงและอาหารเป็นพิษที่ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2564 พบอุบัติการณ์ 89.82 ต่อประชากรแสนคน และเพิ่มขึ้นเป็น 108.13 ต่อประชากรแสนคนในปี พ.ศ. 2565 โดยกลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยมากที่สุดคือช่วง 15-24 ปี โดยอุบัติการณ์ของโรคมักสูงขึ้นในช่วงต้นปี (มกราคม-กุมภาพันธ์) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ หรือพฤติกรรมกรบริโภคในช่วงเทศกาล⁽²⁾ ผลกระทบที่เกิดขึ้นขยายออกเป็นวงกว้างทั้งทางด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า อาหารที่มีการปนเปื้อนจากเชื้อก่อโรคส่งผลให้เกิดอาการเจ็บป่วยตั้งแต่อาการไม่รุนแรง เช่น ท้องเสียไปจนถึงโรคร้ายแรงเช่นเยื่อหุ้มสมองอักเสบ โดยเฉพาะเด็กเล็กที่มีระบบภูมิคุ้มกันอ่อนแอ อาหารที่เกิดจากการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ก่อโรคในขั้นตอนการผลิต ได้แก่ การแปรรูป การจัดเก็บ และการกระจายอาหาร ล้วนก่อให้เกิดภาระทางเศรษฐกิจและสุขภาพ⁽³⁾ นอกจากนี้ยังพบว่า การเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากการติดเชื้อในระบบทางเดินอาหารส่งผลให้เกิดค่าใช้จ่ายในการรักษา รวมถึงความยากต่อการรักษาเนื่องจากความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการติดเชื้อที่ดื้อยาปฏิชีวนะโดยเฉพาะ *S. Aureus*⁽⁴⁾ การวิจัยครั้งนี้นำแบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศ (Ecological model) มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชน โดยแบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศกล่าวว่า พฤติกรรมสุขภาพนั้นได้รับอิทธิพลจากปัจจัยในหลายระดับได้แก่ ระดับบุคคล ระหว่างบุคคล องค์กร ชุมชน และนโยบายสาธารณะ⁽⁵⁾

จากการทบทวนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยในแต่ละระดับตามแบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชน ได้แก่ 1) ปัจจัยในระดับบุคคล จากการศึกษาของ Yemane & Tamene⁽⁶⁾ พบว่า ความรู้และทัศนคติด้านความปลอดภัยของอาหารของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรจัดการอาหารปลอดภัยในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Luu et al.⁽⁷⁾ ที่อธิบายว่า การที่กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการจัดการอาหารที่ปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรบริโภคอาหารปลอดภัยของผู้บริโภค 2) ปัจจัยระหว่างบุคคล จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า

สมาชิกในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อแม่ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรม การเลือกซื้ออาหารปลอดภัยของเด็กผ่านการเป็นแบบอย่างและการสอน นอกจากนี้ยังพบว่าเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง⁽⁸⁾ 3) ปัจจัยในระดับองค์กร พบว่าสภาพแวดล้อมในที่ทำงานและนโยบายขององค์กรมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม การเลือกซื้ออาหารปลอดภัย 4) ปัจจัยระดับชุมชน ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเรื่องอาหารปลอดภัย ความต้องการและแรงจูงใจในการบริโภคอาหารปลอดภัยมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย⁽⁹⁾ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Wang et.al⁽¹⁰⁾ และในส่วนของอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร จากข้อมูลพบว่า มีผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2561 อัตราป่วย 0.09 ต่อแสนประชากร ปี พ.ศ. 2562 อัตราป่วย 0.26 ต่อแสนประชากร และปี พ.ศ. 2563 อัตราป่วย 0.70 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความปลอดภัยในการบริโภคอาหารเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน ดังนั้นการศึกษาปัจจัยที่มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของประชาชนในพื้นที่จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เข้าใจถึงบริบทที่แท้จริงของชุมชน ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนานโยบายและโครงการส่งเสริมสุขภาพของประชาชนซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตและสุขภาพของประชาชนอย่างยั่งยืนต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัยตามแบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนตามแบบจำลองสุขภาพเชิงนิเวศในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล ปัจจัยระดับองค์กร ปัจจัยระดับชุมชนและปัจจัยระดับนโยบาย สาธารณะมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาภาคตัดขวาง (Cross-sectional study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร จำนวน 377 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ Krejcie & Morgan⁽¹¹⁾ กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ หลังจากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการเขียนบ้านเลขที่ในแต่ละครัวเรือนของประชาชนที่อาศัยอยู่ของแต่ละตำบล และสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน และสุ่มให้ตรงกับกลุ่มตัวอย่าง 377 คน เพื่อทำแบบสอบถามให้ครบตามจริง โดยเลือกอาสาสมัคร 1 คนต่อครัวเรือน โดยมีเกณฑ์การคัดอาสาสมัครเข้าสู่โครงการได้แก่ 1) อายุผู้เข้าร่วม ต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป 2) อาศัยอยู่ในอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร เป็นเวลาอย่างน้อย 6 เดือน 3) เป็นผู้รับผิดชอบหลักหรือมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญในการซื้อและเตรียมอาหารในครัวเรือน 4) สามารถพูด อ่าน เขียนภาษาไทยได้ และ 5) สมารถใจตอบแบบสอบถาม ส่วนของเกณฑ์การคัดอาสาสมัครออกจากโครงการได้แก่ 1) ย้ายบ้านหรือไปทำงานที่อื่น และ 2) เจ็บป่วยฉุกเฉิน อุบัติเหตุต้องได้นอนโรงพยาบาล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 5 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป จำนวน 9 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการอยู่อาศัย ประสบการณ์ที่เคยได้รับการอบรมหรือได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยของหน่วยงานของรัฐ ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย จำนวน 11 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบถูก-ผิด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน การจัดระดับคะแนนความรู้ใช้เกณฑ์ของ Bloom⁽¹²⁾ โดยคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 (มากกว่าหรือเท่ากับ 9 คะแนน) หมายถึง ความรู้อยู่ในระดับสูง คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 (7-8 คะแนน) หมายถึง ความรู้ระดับปานกลาง คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (คะแนน 0-6 คะแนน) หมายถึงความรู้ระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการบริโภคอาหารปลอดภัย จำนวน 11 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ ได้รับมากที่สุด (4 คะแนน) ได้รับมาก (3 คะแนน) ได้รับปานกลาง (2 คะแนน) ได้รับน้อย (1 คะแนน) และไม่ได้รับ (0 คะแนน) เกณฑ์การจัดระดับแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการสนับสนุน แบ่งเป็น 3 ระดับ

ตามเกณฑ์ของ Best⁽¹³⁾ ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย 3.67-4.00 หมายถึง แรงสนับสนุนระดับดี คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง แรงสนับสนุนระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง แรงสนับสนุนระดับน้อย

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมและควบคุมการบริโภคอาหารปลอดภัย จำนวน 12 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ หน่วยงานมีการจัดทำสื่อ ให้ 1 คะแนน หน่วยงานไม่มีการจัดทำสื่อ ให้ 0 คะแนน ไม่แน่ใจให้ 0 คะแนน เกณฑ์การจัดระดับคะแนนนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมและควบคุมการบริโภคอาหารปลอดภัยใช้เกณฑ์ของ Bloom⁽¹²⁾ แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ คะแนนมากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 80 (มากกว่าหรือเท่ากับ 9 คะแนน) หมายถึง นโยบายอยู่ในระดับดี คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 (ระหว่าง 8-9 คะแนน) หมายถึง นโยบายอยู่ในระดับปานกลาง และคะแนนน้อยกว่าร้อยละ 60 (ระหว่าง 0-7 คะแนน) หมายถึง นโยบายอยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติทุกครั้ง (4 คะแนน) ปฏิบัติเกือบทุกครั้ง (3 คะแนน) ปฏิบัติบางครั้ง (2 คะแนน) ปฏิบัติน้อยครั้ง (1 คะแนน) และไม่เคยปฏิบัติเลย (0 คะแนน) เกณฑ์การแปลระดับคะแนนพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนใช้เกณฑ์ของ Best⁽¹³⁾ แบ่งออกเป็น 3 ระดับดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 3.67-4.00 หมายถึง การปฏิบัติระดับสูง คะแนนเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง การปฏิบัติระดับปานกลาง และคะแนนเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง การปฏิบัติระดับต่ำ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการทบทวน ศึกษาข้อมูลจากงานวิจัยและเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ไปตรวจสอบความตรงของเนื้อหาความเหมาะสมของภาษาที่ใช้และให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์หาค่าความตรงของแบบสอบถาม (Index of item-objective congruence: IOC) โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.94 จึงถือว่าใช้ได้
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน และนำมาทดสอบหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) และความเชื่อมั่นโดยสูตรของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน 20 (KR-20) ผลจากการทดลองพบว่า 1) แบบสอบถามแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการสนับสนุนการบริโภคอาหารปลอดภัยมีค่าเท่ากับ 0.75, 2) แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนมีค่าเท่ากับ 0.83, 3) แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยมีค่าเท่ากับ 0.80 และ 4) แบบสอบถามนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมและควบคุมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนเท่ากับ 0.80
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด โดยผู้วิจัยดำเนินการขอเอกสารรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเสนอต่อสำนักงานสาธารณสุขอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และผู้รับผิดชอบงานที่เป็นพื้นที่ในการศึกษาวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ ตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างและชี้แจงขั้นตอนในการทำแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยติดตามแบบสอบถามที่ตกหล่นโดยการลงไปเก็บข้อมูลซ้ำในวันถัดไป จากนั้นผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ความถูกต้องของแบบสอบถามทั้งหมด 377 ชุด และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการตรวจแบบสอบถามและคัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไว้สำหรับวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสถิติได้แก่

- 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
- 2) วิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหารปลอดภัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
- 3) วิเคราะห์แรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการเลือกซื้ออาหารปลอดภัยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
- 4) วิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
- 5) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ สถิติไคสแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน

การพิทักษ์สิทธิของอาสาสมัคร

งานวิจัยในครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เลขที่ HE-67-083 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

1. ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการขอเอกสารรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง และรับรองว่าโครงการวิจัยดำเนินไปตามหลักจริยธรรมที่เหมาะสม

1.2) ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อยื่นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขออนุญาตดำเนินการเก็บข้อมูลโดยมีจดหมายแนะนำการทำวิจัยอย่างเป็นทางการ

1.3) ก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย สิทธิในการเข้าร่วมและถอนตัวจากการวิจัยได้ตลอดเวลาโดยไม่ส่งผลกระทบ รวมถึงความลับของข้อมูลที่ได้รับ และขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างโดยสมัครใจ

1.4) ผู้วิจัยได้จัดทำแบบฟอร์มใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ที่ระบุรายละเอียดของการวิจัย อย่างชัดเจน เช่น วัตถุประสงค์ ระยะเวลา ข้อดีและข้อเสียที่อาจเกิดขึ้น การรักษาความลับของข้อมูล และสิทธิในการถอนตัว โดยแจกให้กลุ่มตัวอย่างอ่านและลงนามก่อนเข้าร่วมการวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจและตัดสินใจโดยสมัครใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่ครบถ้วน

2. ระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ผู้วิจัยได้ชี้แจงขั้นตอนในการทำแบบสอบถามอย่างชัดเจนแก่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และลดความสับสนในการตอบคำถาม

2.2) ผู้วิจัยไม่มีการใช้วิธีการบีบบังคับหรือโน้มน้าวกลุ่มตัวอย่างให้เข้าร่วมในการวิจัย หากกลุ่มตัวอย่างไม่สมัครใจสามารถปฏิเสธได้ทันที ออกจากโครงการได้เลย

2.3) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเคารพในความเป็นส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง ไม่เปิดเผยชื่อ หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถระบุตัวตนได้

2.4) แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลไม่มีคำถามที่ล่อลวงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือสร้างความอึดอัดใจแก่กลุ่มตัวอย่าง

3. หลังการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้แน่ใจว่าถูกต้อง ครบถ้วน โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือระบุตัวตนของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่านั้น และเก็บรักษาข้อมูลอย่างปลอดภัย ไม่เปิดเผยต่อบุคคลภายนอก

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.31 อายุระหว่าง 50-70 ปี ร้อยละ 57.03 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ระหว่าง 30-49 ปี ร้อยละ 45.89 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีประสบการณ์ที่เคยได้รับการอบรมหรือเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย ร้อยละ 90.72 การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยของหน่วยงานของรัฐ ร้อยละ 95.37

ส่วนที่ 2 ระดับความรู้ ระดับความรับรู้ ระดับแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวและระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยอยู่ในระดับสูง จำนวน 339 คน คิดเป็นร้อยละ 89.92 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 9.02 และระดับต่ำ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.06 ค่ามัธยฐานของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยคือ 10 (IQR: 9, 11) คะแนน ระดับแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการบริโภคอาหารปลอดภัยส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีจำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 78.78 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 20.95 และระดับปรับปรุง จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.27 ค่ามัธยฐานของคะแนนแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวคือ 3.82 (IQR: 3.72, 4.00) คะแนน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยอยู่ในระดับสูง จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 74.54 รองลงมาคือระดับปานกลาง จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.5 และระดับต่ำ จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ค่ามัธยฐานของคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยคือ 77 (IQR: 73, 80) คะแนน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ ระดับแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวและระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร (n=377)

ระดับ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย		
ต่ำ	4	1.06
ปานกลาง	34	9.02
สูง	339	89.92
ระดับแรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวในการบริโภคอาหารปลอดภัย		
ต่ำ	1	0.27
ปานกลาง	79	20.95
สูง	297	78.78
ระดับคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย		
ต่ำ	0	0.00
ปานกลาง	96	25.46
สูง	281	74.54

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ ประสบการณ์ที่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ($p < 0.05$) และความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ($r_s = 0.147$, $p < 0.05$) ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ แรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม

การบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ($r_s=0.603$, $p<0.01$) และ ปัจจัยระดับองค์กร ได้แก่ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ($p<0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยระดับบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ($n=377$)

ตัวแปร	พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย		χ^2	p-value
	น้อยถึงปานกลาง (%)	มาก (%)		
ปัจจัยระดับบุคคล				
เพศ				
ชาย	28 (29.17)	99 (35.23)	0.318	0.278
หญิง	68 (70.83)	198 (64.77)		
สถานภาพสมรส				
สมรส	68 (70.83)	215 (76.51)	0.910	0.722
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	8 (8.33)	19 (6.76)		
หม้าย	11 (11.46)	24 (6.76)		
ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา	43 (44.79)	111 (39.50)	1.606	0.642
มัธยมศึกษา	47 (48.96)	142 (50.53)		
อนุปริญญา/ปวส.	4 (4.17)	17 (6.05)		
ปริญญาตรี	2 (2.08)	11 (3.92)		
อาชีพ				
เกษตรกร	66 (68.75)	203 (72.24)	1.687	0.282
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	2 (2.08)	8 (2.85)		
รับจ้างทั่วไป	15 (15.63)	48 (17.08)		
ค้าขาย	8 (8.33)	18 (6.41)		
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	5 (5.21)	4 (1.42)		
ประสบการณ์ที่เคยได้รับการอบรม				
ไม่เคย	17 (17.71)	18 (6.41)	10.825	0.001**
เคย	79 (82.29)	263 (93.59)		
ปัจจัยระดับองค์กร				
การจัดทำสื่อเกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย				
ไม่มี	10 (10.42)	13 (4.63)	4.177	0.041*
มี	86 (89.58)	268 (95.37)		

* $p<0.05$ ** $p<0.01$

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมนระหว่างตัวแปรปัจจัยระดับบุคคล ปัจจัยระหว่างบุคคล กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร (n=377)

ตัวแปร	พฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย	
	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (rs)	p-value
ปัจจัยระดับบุคคล		
อายุ	-0.044	0.397
รายได้	-0.078	0.132
ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่	0.063	0.220
ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัย	0.147	0.004**
ปัจจัยระหว่างบุคคล		
แรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัว	0.603	<0.001**

**p<0.01

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1) คะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร ในภาพรวมอยู่ในระดับสูงคิดเป็นร้อยละ 74.54 ค่ามัธยฐานของคะแนนพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย คือ 77 (IQR: 73, 80) คะแนน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยร้อยละ 90.72 อีกทั้งยังได้รับความรู้ผ่านการจัดทำสื่อการบริโภคอาหารปลอดภัยจากหน่วยงานทางด้านสาธารณสุข ได้แก่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงพยาบาลคำตากล้า และสำนักงานสาธารณสุขคำตากล้า คิดเป็นร้อยละ 89.92 สอดคล้องกับการศึกษาของ ปาจารย์ ชีบังเกิด และคณะ⁽⁹⁾ ที่พบว่า นิสิตรดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน มีระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}$ =4.04, SD=0.43) และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ นัฐริกา ทองคำ และคณะ⁽¹⁴⁾ ที่อธิบายว่า การที่ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อและข้อมูลข่าวสารจากบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารซึ่งการที่ผู้บริโภคเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกซื้ออาหารปลอดภัยนั้นจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารปลอดภัย⁽¹⁵⁾ ดังเช่นการศึกษาของ Luu et al.⁽⁷⁾ ที่กล่าวว่า การที่ผู้บริโภคได้รับความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการจัดการอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของผู้บริโภค

2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

2.1) ปัจจัยระดับบุคคล ได้แก่ 1) ประสบการณ์การได้รับการอบรมเกี่ยวกับอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนคร

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งการที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการอบรมความรู้เกี่ยวกับอาหารปลอดภัยถึงร้อยละ 93.90 นั้นส่งผลให้ประชาชนมีความรู้อยู่ในระดับสูง คิดเป็นร้อยละ 89.92 โดยจากผลการวิจัยในครั้งนี้ก็อธิบายได้ว่า ประชาชนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยสอดคล้องกับการศึกษาของ ปณิชนันท์ ทองวงศ์ญาติ และคณะ⁽¹⁶⁾ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มวัยทำงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางมะพร้าว อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร โดยจากผลการศึกษาพบว่า ความรู้หรือต้นทุนทางปัญญาที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์นั้นจะทำให้เกิดการสื่อสารทางด้านพฤติกรรมที่เกิดจากการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ 2) ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอดำรงวิทยารักษ์ จังหวัดสกลนคร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกระชับกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01($r_s=0.147$) สอดคล้องกับการศึกษาของ อรรพรรณ ม่วงวงษา และกุลวดี เช่งวา⁽¹⁷⁾ ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียน ($r=0.528$, $p<0.01$) ทั้งนี้ก็อธิบายตามแนวคิด KAP model ของ Schwart⁽¹⁸⁾ ได้ว่า ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือความรู้ (K) ส่งผลให้เกิดพฤติกรรม (P) ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยมีทัศนคติ (A) เป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมโดยทัศนคติจะเกิดจากความรู้ที่มีอยู่และการปฏิบัติจะแสดงออกไปตามทัศนคตินั้น ซึ่งจากผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึง การที่ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยจะนำไปสู่แนวโน้มของการมีพฤติกรรมที่ดีในการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอดำรงวิทยารักษ์ จังหวัดสกลนคร

2.2) ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ แรงสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนอำเภอดำรงวิทยารักษ์ จังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ปาจารย์ ชีบังเกิด และคณะ⁽⁹⁾ ที่แสดงให้เห็นว่า ความต้องการและแรงจูงใจในการบริโภคอาหารปลอดภัย ($r=0.379$, $p<0.01$) มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของนิสิตระดับปริญญาตรี และจากผลการศึกษาของ Wang et al.⁽¹⁰⁾ ที่อธิบายว่า แรงจูงใจของผู้บริโภคเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการจัดการอาหารปลอดภัย ซึ่งการที่ผู้บริโภคได้รับการสนับสนุนจากคนใกล้ชิด โดยเฉพาะคนในครอบครัวจะมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมในการเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพ หรือการให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สามารถช่วยเพิ่มความมั่นใจและแรงจูงใจในการเลือกอาหารที่มีคุณภาพ⁽¹⁹⁾

2.3) ปัจจัยระดับองค์กรได้แก่ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชนอำเภอดำรงวิทยารักษ์ จังหวัดสกลนครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Madjdian et al.⁽²⁰⁾ ที่พบว่า การที่หน่วยงานของรัฐบาลใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ ในการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับแนวทางการเลือกซื้ออาหารปลอดภัยให้กับผู้บริโภคนั้นจะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารของผู้บริโภคที่มีประสิทธิภาพจากผลการศึกษาในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การเข้าถึงและได้รับข้อมูลข่าวสารมีอิทธิพลต่อการบริโภคอาหาร

ปลอดภัยของประชาชนในเขตอำเภอคำตากล้า จังหวัดสกลนครเป็นอย่างมาก เช่น การบริโภคตามสื่อเมื่อประชาชนเห็นภาพการบริโภคอาหารผ่านสื่อประชาสัมพันธ์จะทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลในการเลือกอาหารที่จะนำมาบริโภค เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติ

1) การจัดทำกลยุทธ์ในการส่งเสริมหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับการบริโภคอาหารปลอดภัยจำเป็นต้องดำเนินงานในหลายระดับ ซึ่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในระดับบุคคลเพียงอย่างเดียวอาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน

2) การเปลี่ยนแปลงในระดับชุมชน ระดับองค์กร และระดับสถาบันจำเป็นต้องมีนโยบายที่เอื้อต่อการปฏิบัติในการบริโภคอาหารปลอดภัยของประชาชน โดยการสนับสนุนพฤติกรรมที่จะช่วยให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีรวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายด้านอาหารปลอดภัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัย เช่น บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านอาหารปลอดภัย หรืออิทธิพลของความเชื่อ หรือค่านิยมทางวัฒนธรรม

2) ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมของประชาชนในพื้นที่ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถปรับปรุงนโยบายให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนและเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. WHO Global Strategy for Food Safety 2022-2030: Towards stronger food safety systems and global cooperation. [serial online]. 2022 [cited 2024 October 21]. Available from: <https://www.who.int/publications/i/item/9789240057685>
2. ชูสกุล พิริยะ, ปณิธิ อัมมวิริยะ. สถานการณ์โรคอุจจาระร่วงและอาหารเป็นพิษ ในประเทศไทย ระหว่าง วันที่ 1 ตุลาคม 2565-22 กุมภาพันธ์ 2566 จากฐานข้อมูลระบบเฝ้าระวังเหตุการณ์ กรมควบคุมโรค. วารสารรายงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ (WESR). 2566; 54(17): 261-64].
3. Elbehiry A, Marzouk E, Moussa I, Mushayt Y, Algarni AA, Alrashed OA, et al. The Prevalence of Multidrug-Resistant *Acinetobacter baumannii* and Its Vaccination Status among Healthcare Providers. *Vaccines (Basel)*. 2023 Jun 28;11(7):1171. doi: 10.3390/vaccines11071171.

4. Pal M, Kerorsa GB, Marami LM, Kandi V. Epidemiology, pathogenicity, animal infections, antibiotic resistance, public health significance, and economic impact of staphylococcus aureus: A comprehensive review. *Am J Public Health Res.* 2020; 8(1): 14-21. doi: 10.12691/ajphr-8-1-3.
5. Bronfenbrenner U. *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and design.* London: Harvard University Press; 1979.
6. Yemane B, Tamene A. Understanding Domestic Food Safety: An Investigation into Self-Reported Food Safety Practice and Associated Factors in Southern Ethiopian Households. *Environ Health Insights.* 2022 Jun 11;16:11786302221103881. doi: 10.1177/11786302221103881.
7. Luu HP, Tran TTH, Truong TX. Factors affecting consumers' food safety behavior in Vietnam. *Food Control.* 2023; 143:109294. doi: 10.1016/j.foodcont.2022.109294.
8. Sogari G, Bogueva D, Marinova D. Australian consumers' response to insects as food. *Agriculture.* 2019; 9(5):1-15. doi: 10.3390/agriculture9050108.
9. ปาจารย์ ชิบังเกิด, ประสงค์ ต้นพิชัย, นิรันดร์ ยิ่งยวด. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย.* 2564;12(1):170-91.
10. Wang M, Bai L, Gong S, Huang L. Determinants of consumer food safety self-protection behavior--an analysis using grounded theory. *Food Control.* 2020; 113:107198. doi: 10.1016/j.foodcont.2020.107198.
11. Krejcie RV, Morgan DW. Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement.* 1970; 30:607-10.
12. Bloom, M.B. *Taxonomy of Education Objective Hand Book 1.* New York: David Mackay; 1968.
13. Best JW. *Research in Education.* Englewood Cliffs, CA: Prentice Hall; 1977.
14. นัฏฐริกา ทองคำ, จีราวรรณ ทองเจียม, ณัฐนรี จีพิมาย, บัณฑิตา เอี่ยมสอาด, รัตติญา ทองจันทร์, นนธิชา ชมชื่น และคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารปลอดภัยในมารดาที่เลี้ยงบุตรด้วยนมแม่. ใน: การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 15 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม; 13-14 กรกฎาคม 2566; โรงแรม ไมด้า แกรนด์ ทวารวดี นครปฐม จังหวัดนครปฐม [อินเทอร์เน็ต]. 2566 [เข้าถึงเมื่อ 2568 มีนาคม 23]. เข้าถึงได้จาก: https://rdi.npru.ac.th/conference15/viewabstract.php?id_sub=0070&id_branch=7
15. Melnyk T, Tunitska Y, Banas D. Food security of Ukraine: National and global level. *Economics and Business Review.* 2023;9(3):181-205. doi: 10.18559/ebrev.2023.3

16. ปณิชนันท์ ทองวงศ์ญาติ, มิ่งขวัญ ศิริโชติ, สุรเดช สำราญจิตต์, จันทรจारी เกตุมาโร. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของกลุ่มวัยทำงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางมะพร้าว อำเภอลำลูกเกด จังหวัดชุมพร. วารสารพยาบาลทหารบก. 2566;24(1):460-9.
17. อรวรรณ ม่วงวงษา, กุลวดี เช่งวา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดจันทราวาส (ศุขประสารราษฎร์) จังหวัดเพชรบุรี. วารสารหัวหินสุขใจไกลกังวล. 2563;5(1):1-17.
18. Schwartz NE. Nutritional knowledge, attitudes, and practices of high school graduates. J Am Diet Assoc. 1975 Jan;66(1):28-31.
19. Cohen S, Wills TA. Stress, social support, and the buffering hypothesis. Psychol Bull. 1985 Sep;98(2):310-57.
20. Madjdian DS, Asseldonk VM, Talsma EF, Amenu K, Gameda BA, Girma S, et al. Impact of a mass-media consumer awareness campaign on food safety behavior and behavioral determinants among women in Dire Dawa and Harar, Ethiopia. Food Control 2024;163:110509. doi: 10.1016/j.foodcont.2024.110509.